

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 62/2024, 2 PAŹDZIERNIKA 2024 © PISM

KOMENTARZ

Ishiba Shigeru nowym premierem Japonii

Oskar Pietrewicz

W następstwie wyborów w rządzącej Partii Liberalno-Demokratycznej (LDP) parlament Japonii 1 października zatwierdził skład nowego rządu z premierem Ishibą Shigeru na czele. Jego wybór odzwierciedla zmianę układu sił w LDP, przez lata zdominowanej przez frakcję byłego premiera Abe Shinzo. W polityce zagranicznej należy spodziewać się przede wszystkim kontynuacji działań służących wzmocnieniu roli Japonii w regionalnym środowisku bezpieczeństwa. O przyszłości rządu Ishiby zdecyduje wynik przyspieszonych wyborów parlamentarnych zaplanowanych na 27 października.

Dlaczego doszło do zmiany premiera?

Ze względu na posiadaną przez LDP większość parlamentarną (258 miejsc w 465-osobowej Izbie Reprezentantów – niższej izbie japońskiego parlamentu) lider tego ugrupowania stoi na czele rządu. W połowie sierpnia Kishida Fumio, przewodniczący LDP od września i premier Japonii od października 2021 r., zapowiedział, że nie będzie ubiegał się o kolejną 3-letnią kadencję. Decyzja Kishidy wynikała z coraz większego spadku poparcia dla jego rządu (20% w sondażu NHK z początku września w porównaniu z ok. 45% w momencie objęcia władzy) i partii (31% w porównaniu z ok. 40%) w efekcie licznych skandali. W następstwie zabójstwa Abe Shinzo w lipcu 2022 r. wyszły na jaw powiązania części polityków LDP z Kościołem Zjednoczeniowym, kontrowersyjnym ruchem religijnym. W listopadzie ub.r. z kolei zostały ujawnione oszustwa finansowe dokonane podczas zbierania funduszy partyjnych przez kilkudziesięciu posłów, zwłaszcza z frakcji kierowanej dawniej przez Abe. Skandal korupcyjny doprowadził do rozwiązania większości frakcji w LDP. Turbulencje wewnętrzne sprawiły, że w wyborach przewodniczącego partii z 27 września wzięto udział aż dziewięciu kandydatów, na których głosowali zarówno posłowie, jak i lokalni

działacze LDP. Zwyciężył Ishiba Shigeru, pokonując w dogrywce (215 do 194 głosów) Takaichi Sanae, dotychczasową minister bezpieczeństwa ekonomicznego i bliską współpracowniczkę Abe.

Kim jest Ishiba Shigeru i co zdecydowało o jego wyborze?

67-letni Ishiba jest doświadczonym politykiem, od 1986 r. zasiada w Izbie Reprezentantów. Jest uważany za eksperta w kwestiach obronności i rozwoju regionalnego. Był m.in. ministrem obrony (2007–2008) oraz rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa (2008–2009). Na tle prawniczo-nacjonalistycznego Abe, z którym przez lata rywalizował w LDP, Ishiba prezentował się jako polityk umiarkowany. Czterokrotnie bez powodzenia ubiegał się o stanowisko przewodniczącego partii. W ostatnich latach pozycja Ishiby w LDP była zmarginalizowana w związku z jego krytycznymi wypowiedziami na temat wpływowych polityków partii. Zwycięstwo nad Takaichi sugeruje, że większość LDP uznała go za lepszego lidera na trudne czasy. Ishiba jest stosunkowo pozytywnie odbierany przez opinię publiczną, m.in. z powodu krytycznego podejścia do własnej partii. Jego wybór odzwierciedla równocześnie zmianę układu sił w LDP. Nowy premier uzyskał poparcie swoich dwóch poprzedników: Kishidy i Sugi Yoshihide, którzy na czas

KOMENTARZ PISM

wyborów zawiązali nieformalną koalicję reprezentującą umiarkowaną opcję w kontrze do prawicowego skrzydła reprezentowanego zwłaszcza przez innego byłego premiera, Aso Taro, który poparł Takaichi.

Co wybór Ishiby oznacza dla polityki wewnętrznej?

Mimo zwycięstwa Ishiba musi liczyć się z silną konserwatywną opozycją w LDP. Takaichi odrzuciła wystosowaną przez nowego premiera propozycję zasiadania w kierownictwie partii. Znalazł się w nim jednak Aso (objął stanowisko najwyższego doradcy), co może świadczyć o gotowości Ishiby do szukania kompromisu. Jako polityk nieunikniony w afery będzie równocześnie dążył do „oczyszczenia” partii ze skorumpowanych polityków. Odzwierciedla to skład nowego rządu, w którym nie znalazł się żaden z polityków zamieszanych w skandal korupcyjny, a 13 na 20 osób dotychczas nie piastowało stanowisk ministrów. W polityce gospodarczej Ishiba opowiada się za większą redystrybucją dochodów poprzez zwiększenie opodatkowania przedsiębiorstw i osób zamożnych oraz za rozwojem biedniejszych regionów kraju. Mimo krytycznej oceny tzw. [abenomiki](#) (rozluźnienia polityki monetarnej i fiskalnej) na stanowisko ministra finansów wybrał jej zwolennika, Kato Katsunobu. Pokazuje to, że krótkoterminowo Ishiba zamierza utrzymać dotychczasową politykę gospodarczą.

Jakie mogą być konsekwencje dla polityki zagranicznej Japonii?

Rząd Ishiby w dużym stopniu będzie kontynuował [politykę zagraniczną Kishidy](#), w czym mają go wspierać byli ministrowie obrony Iwaya Takeshi (nowy szef dyplomacji) i Nakatani Gen (nowy minister obrony). Nowy premier zasygnalizował jednak kilka możliwych zmian, m.in. zapowiedział dążenie do zmniejszenia asymetrii w sojuszu Japonii z USA, sugerując zmiany w umowie regulującej status amerykańskich żołnierzy w Japonii (SOFA). Przedstawił też pomysł stacjonowania japońskich żołnierzy

na Guam, gdzie znajdują się bazy wojsk amerykańskich, i potrzebę zacieśnienia konsultacji z USA w zakresie amerykańskiego wysuniętego odstraszenia nuklearnego. Zdaniem Ishiby najlepszym sposobem na odstraszenie Chin od agresji, zwłaszcza wobec Tajwanu, jest stworzenie „azjatyckiego NATO”. Termin ten nie został jednak jak dotąd sprecyzowany, może wpisywać się w realizowaną od lat [budowę sieci wielostronnych powiązań w dziedzinie bezpieczeństwa](#). Służyć temu może zapowiedziany przez Ishibę ciąg dalszy [dialogu z Koreą Płd.](#)

Podkreślana przez nowego premiera konieczność [zwiększenia potencjału obronnego](#) i zacieśnienia współpracy w wymiarze bezpieczeństwa z USA i partnerami nie musi oznaczać wejścia na kolizyjny kurs z ChRL. Ishiba opowiada się za utrzymaniem stabilnych relacji z Chinami, choć chce też rozwijać kontakty z Tajwanem, co może prowadzić do napięć z ChRL. Ishiba zgadza się z oceną rządu Kishidy, który podkreślał wagę powiązań między sytuacją bezpieczeństwa na Pacyfiku i w Europie. Z tego powodu nowy rząd najpewniej będzie kontynuował [współpracę z NATO](#) i [wsparcie Ukrainy](#).

Jaka może być przyszłość rządu Ishiby?

Ishiba zapowiedział rozwiązanie parlamentu 9 października i rozpisanie przyspieszonych wyborów parlamentarnych na 27 października. Nowy premier chce wykorzystać popularność i moment zmiany w kierownictwie LDP do odbudowy zaufania społecznego dla partii rządzącej. Dobry wynik wyborczy ma również wzmocnić jego pozycję w LDP. Poza ułożeniem relacji z opozycją wewnętrzną głównym wyzwaniem dla Ishiby będzie rywalizacja z Nodą Yoshihiko, nowym liderem Konstytucyjnej Partii Demokratycznej (CDP), premierem w latach 2011–2012 z ramienia ówczesnej Partii Demokratycznej. Choć CDP może obecnie liczyć na zaledwie 8% poparcia, w kampanii wyborczej politycy będą rywalizować przede wszystkim o niezdecydowaną część społeczeństwa (aż 47% ankietowanych).